

DSR

75-ÅRET FOR BEFRIELSEN

DSR & M DSTANDSKAMPEN

DANSKE STUDENTERS ROKLUB var en central del af kampen mod den tyske besættelse 1940-1945. Mindst 35 af vores medlemmer var aktive i modstandsbevægelsen, og 19 unge roere gav deres liv for Danmark.

HER ER HELE HISTORIEN

Forfatterens tanker

Lige siden jeg blev medlem af klubben i 1988 har jeg med ærbødighed og ydmyghed mødt mindetavlen i foyeren, nysgerig på, hvem der gemte sig bag navnene.

Da jeg interesserer mig en del for historie, læste jeg sidste år historikeren Niels-Birger Danielsens nyudkomne og fremragende trebindsværk om modstandskampen. Den beskriver meget detaljeret modstandskampen, og det slog mig, at specielt tre "institutioner" nævnes igen og igen: Danmarks Kommunistiske Parti (DKP), Konservativ Ungdom og så Danske Studenters Roklub. Kommunisterne blev først aktive fra sommeren 1941, de to andre fra allerførste dag.

Jeg føler først og fremmest en ydmyghed over for det offer, som

disse unge mænd gav, ja, det var jo en manderoklub dengang. Og så en stolthed på klubbens vegne.

Jeg fik simpelthen lyst til, at også klubbens medlemmer og andre fik del i den historie, og da jeg har en forskningsbaggrund, gik jeg på med krum hals.

Jeg tog også fat i Kasper Haagensen, vores formand, og foreslog, at vi i klubben markerede 75 året for befrielsen. Kasper var med på ideen og havde lagt et stort arbejde i et arrangement om aftenen d. 4. maj. Desværre blev det aflyst på grund af coronavirusen*.

Nu er jeg jo født lang tid efter krigen, under Den Kolde Krig, og jeg har ikke modstandsfolk i min familie, men min mor, som var blandet dansk, tysk og russisk,

voksede op i Letland og måtte i 1944 flygte til Danmark, hvor hun mødte min far. Uden 2. Verdenskrig ingen Paul!

Der trækkes jo paralleller mellem coronakrisen* og livet under besættelsen. Det er to helt forskellige situationer, men det ydre pres, den ydre fare, som skaber sammenhold og behov for hensyntagen, er jo den samme.

Så også her kan vi lære af historien.

Paul Brüniche-Olsen (f. 1957)
Aktiv roer, medlem af DSR siden 1988, formand 2000-2005, formand for Ree's Legat siden 2007.

Lic.polit. (ph.d.), administrerende direktør for Lærernes Pension i næsten 25 år, pensioneret i 2019. Censor ved Økonomisk Institut, Københavns Universitet, bl.a. i økonomisk historie.

Forord

Det er vigtigt, at vi fejrer friheden

Af Kasper Haagensen
Formand

Markeringen af Danmarks befrielse 4. maj 1945 er ikke blot en markering for afslutningen af Anden Verdenskrig. Det er markeringen af noget meget mere vigtigt – nemlig vores alles frihed.

For mange af os kan besættelsen af Danmark, virke som noget meget uvirkeligt og meget langt væk. Besættelsen betød pludselig, at vi ikke længere kunne bevæge os rundt, som vi var vant til. Det var slut med langture til Norge og Sverige, og man skulle have legitimationspapirer og specialtilladelser til at tage ud og ro på Øresund.

I 1942 fejrede DSR sit 75-års jubilæum med sit hidtil højeste medlemstal, ca. 1100. Ligeledes var antallet af gennemførte ferielangture i Danmark, 32, det hidtil største, trods en sommer, der udmærkede sig ved halvskidt vejr og mange sanktioner.

Selvom Danmark var besat, så udviklede DSR sig på mange punkter. DSR's bådværft kom til verden og leverede et halvt hundrede både under krigen.

Der kom nyt træningshus i Sydhavnen for vores kaproere, og december 1942 var vores daværende formand Gudmund Schack med til at starte Aarhus Studenter Roklub op.

Det første, man møder i Danske Studenters Roklub, er mindetavlen med de 19 medlemmer, som betalte med deres unge liv under 2. Verdenskrig for vores andres frihed. Det gør mig stolt og ked af det på samme tid, for det er en stor pris at betale.

Under 2. Verdenskrig deltog mange af roklobens medlemmer aktivt i modstandsbevægelsen. Det var dog ikke noget man skiltede med, for medlemmer kunne være ude og ro sammen uden at vide, at de måske hver for sig alle deltog i modstandskampen.

I denne skildring af Paul Brüniche-Olsen, fortælles, hvordan medlemmer hver for sig deltog aktivt i modstandskampen under krigen og tilsammen gjorde en forskel.

Når jeg læser Paul Brüniche-Olsens skildring, må jeg nok sige, at det overrasker mig, at medlemmer fra Danske Studenters Roklub ikke bare deltog i modstandskampen – nej, de var med til at forme modstandskampen i Danmark.

REDAKTIONEN

Lena Baden
lb@mth.dk
Redaktør

Antonie Lauritzen
antonie@antonie.dk

Peder Riis Hedegaard
peder@riis-hedegaard.dk

Peter Munch
peter@petermunch.dk

Lars Bundesen
bundesenlars@gmail.com

Bente Kjøller
bkjoel@gmail.com

*Dette jubilæumsskrift blev til, mens Danmark i marts, april og maj 2020 var næsten helt lukket ned på grund af en pandemi forårsaget af Covid-19 virussen (Corona), som startede i Kina og bredte sig til resten af verden.

Forside: En fin forsamling af DSR's medlemmer efter en kaproning på Bagsværd Sø i 1940. Kronprins Frederik deltog og ses nederst i billedet ved gelænderet. Se også midtersiderne.

1940   1945
HENRY KIERSGAARD • MOGENS K. PRIOR • ULF HANSEN
NIELS J. R. BUCHWALD • SVEND VINDING DORPH
CARSTEN LEIF BRUHN PETERSEN
ERIK HAGENS • NIELS LAUB • ERIK BENNIKE
KAI OLE HAMMERICH • SVEND ERIK MIKKELSEN
HENNING DALSGAARD • MOGENS HAMMER
KAJ SCHIØRRING • SIGVARD LUND
OTTO MELCHIOR • ERIK BONDO SVANE
LUDVIG REVENTLOW • PETER WESSEL FYHN

DE GAV DERES LIV FOR DANMARK

DSR OG MODSTANDSKAMPEN¹

Her er fortællingen om en akademisk roklub, hvis medlemmer, der tilhørte aristokratiet, det bedre danske borgerskab og de intellektuelle, dannede front mod nazisterne.

Af Paul Brüniche-Olsen

"Til ungdommen!", Kringsatt av fiender, Nordahl Grieg, 1936

Nok alle, som kommer ind ad hovedindgangen til Danske Studenters Roklubs klubhus på Strandvænget 55 på Østerbro i København, har lagt mærke til tavlen i foyeren med overskriften "De gav deres liv for Danmark". Der er 19 navne, nogle bekendte, andre mindre bekendte. Bag tavlen gemmer sig en stolt og værdig historie om DSR-roeres indsats i modstandsbevægelsen under 2. verdenskrig og den tyske besættelse af Danmark.

De 19 gav deres liv, og denne lille beretning fortæller om deres skæbne, men den vil også samtidig indeholde historien om de mange DSR-roere, der også var aktive i modstandsbevægelsen, som satte livet på spil, men som

slap med livet i behold. De fleste af dem var unge mænd i gang med deres uddannelse eller nyuddannede. Beretningen er ikke den fuldstændige beretning og ikke alle medlemmer, som var aktive i modstandsbevægelsen, omtales. Alene det ville være nok til en hel bog, så snarere brudstykker og måske højdepunkter.

Taget på sengen

Den 9. april 1940 satte sig dybt i den danske folkesjæl. For mange var det en skamfuld ydmygelse, at der, i modsætning til hvad der skete samtidig i Norge, ikke blev gjort reel modstand mod den tyske besættelse.

Også på Strandvænget i København, som Niels-Birger Danielsen skriver: "I en københavnsk

forening følte en stor del af medlemmerne sig fra første dag sikre på, hvis side de stod på. Det var i Danske Studenters Roklub (DSR) ved Svanemøllen, hvor et af medlemmerne var den 23-årige medicinstuderende Jørgen Røjel".²

DSR blev med Niels-Birger Danielsens ord "et af de stærkeste miljøer for den tidlige ikke-kommunistiske modstand".³ Baggrunden var blandt andet, at klubben i en årrække havde haft en engelsk træner, den legendariske Ernest Barry. "Klubben skulle da også senere blive et meget koncentreret modstandsmiljø, idet mindst 35 DSR-medlemmer blev modstandsfolk".⁴ Et ganske stort tal i betragtning af, at klubben dengang havde ca. 800 medlemmer. To af Røjels rovenner var stu-

¹Beretningen er hovedsageligt baseret på Ole Secher, "Hvis et folk vil leve - et mindeskrift", Danske Studenters Roklubs Venner, 1992, Jørgen Røjel, "Kæft trit og retning - en sabotørs erindringer", Samlerens forlag, 1973 og Niels-Birger Danielsen, "Modstand", Bind 1-3, Politikens forlag, 2018-2019

²Danielsen (2018), Bind 1, p. 67

³www.nielsbirgerdanielsen.dk

⁴Secher (1992), p. 6

diekammeraten Ole Secher og maskinmester Mogens Hammer. Sidstnævnte blev i besættelsens første år en meget central skikkelse i modstandsbevægelsen. Han er blandt de 19. Han omkom ikke under krigen, men i januar 1946 i Hamborg under en brand på et skib, hvor han havde taget hyre. Vi vender tilbage til ham.

Jørgen Røjel og hans bror Preben Røjel var begge medlemmer af DSR, og det var blandt andet Preben, som havde givet Kronprins Frederik - (den senere Kong Frederik IX) roinstruktion, da han blev aktiv roer i klubben i sidste halvdel af 1930'erne. Kronprinsen havde været roklubbens protektor siden 1918.

Selv om krigen siden efteråret 1939 rasede ikke kun i Europa men i hele verden, blev Danmark tilsyneladende taget på sengen

Kronprins Frederik sidder og vinker bag Gudmund Schack på henholdsvis 5- og 6-pladsen.

d. 9. april. Man havde observeret større tyske flådebevægelser og også fået rapporteret om tyske

tropper på opmarch i Slesvig, men tilsyneladende åbenbart troede selv den danske regering ikke på et tysk angreb.

Tyske tropper kunne derfor forholdsvis uhindret indlede besættelsen og passerede i de tidlige morgentimer den 9. april

”...vi ønsker at gøre det klart for ministeriet, at vi ikke kan indvillige i at stryge miner for fremmede magter, da det strider mod vores nationale overbevisning og vores ære som danske mænd.” Jørgen Røjel.

1940 den dansk-tyske grænse. De gjorde også landgang flere steder

i Jylland. I København lagde tropetransportskibet Hansestadt Danzig til kaj ved Langelinie, uden at der blev gjort nævneværdig modstand. Den Kongelige Livgarde gjorde kortvarig modstand ved Amalienborg Slot, inden skydningen blev indstillet. Kl. 6 om morgenen kapitulerede

Danmark efter et møde mellem regeringen, værnscheferne og Kong Christian d. X. Sporadisk

modstand rundt omkring i landet blev nedkæmpet eller opgivet. Fem års mørke stod for døren.

I situationen reagerede flere DSR-roere, og Jørgen Røjel og Ole Secher fik et par dage efter besættelsen informationer om, at et par rokammerater var taget til Norge via Sverige for at slutte sig til de kæmpende norske styrker⁵.

Jørgen Røjel kom selv i aktion, da han som værnepligtig ”underlægge” på minestrygeren Søulven i efteråret 1940 er med til lydighedsnægtelse, da han sammen med en del af besætningen blandt andet skriver følgende til Marineministeriet: ”...vi ønsker at gøre det klart for ministeriet, at vi ikke kan indvillige i at stryge miner for fremmede magter [læs ”tyske”, forf.], da det strider mod vores nationale overbevisning og vor ære som danske mænd.”

Røjel sender sin gode ro-ven kronprinsen en kopi og kronprinsen svarer den 2. oktober tilbage i et brev: ”Der findes nu engang den regel, så vel til lands som til vands, at holde kæft, trit og retning, og den er nu slet ikke så dårlig”.⁶

Ville have kongehuset med

Ni dage senere får Røjel et lift efter en kaproningsmiddag i klubben, og det ender med en godnatøl på Amalienborg, hvor Røjel igen tager aktiv modstand mod besættelsen op, herunder kongehusets inddragelse. Røjel skriver i sine erindringer: ”Her blev kronprinsen tavs, og aftenens hyggelige og kammeratlige atmosfære

”I går eftermiddags havde vi skønt vejr, og jeg var ude i ”Olsen” med Schack, Lulle, Stub og Byrch. Det var dejligt at få en lille tur igen”, skriver Kronprins Frederik i et brev til Jørgen Røjel under krigen. Olsen ligger stadig i klubben i fint lakeret stand. Foto Lena Baden

blev afløst af en mere formel og kølig tone”.⁷

Det var ikke sidste gang DSR-roere prøvede at få kronprinsen til at vælge side, hvad han ikke overraskende måtte afvise. Påskekrisen i 1920⁸, hvor hans far bevæger sig til – eller nok lidt ud over – kanten af, hvor langt en monark kan tillade sig at gå i et demokratisk, parlamentarisk samfund, er formentlig også i kronprinsens erindring.

Brevet fra kronprinsen afslører på fineste vis kronprinsens relation til roning og DSR, og ikke mindst kronprinsens ”stil”. Ind imellem bandbullen skriver

kronprinsen blandt andet: ”I søndags var jeg dommer ved klubkaproningen; det blæste ad helvede til, og det var skide koldt. Bagefter var der frokost i værkstedet og dans i festsalen til kl. 16. Det var meget fornøjeligt. I går eftermiddags havde vi skønt vejr, og jeg var ude i ”Olsen” med Schack, Lulle, Stub og Byrch. Det var dejligt at få en lille tur igen.” Og det lange brev afsluttes: ”Nå nu skal De være fri for at læse mere af mit sludder. Hav det fremdeles bravt, og tag så en venlig hilsen fra Deres hengivne Kronprins Frederik”¹⁰

Special Operations Executive og Mogens Hammer

I juli 1940 havde englænderne oprettet Special Operations Executive, i daglig tale SOE, med det formål at understøtte modstandsaktiviteter i de besatte lande. Den 9. april opholdt Mogens Ham-

mer, der som tidligere nævnt var uddannet maskinmester, sig på S/S Aarø, der befandt sig i Dublins havn. Han afmønstrede og søgte i britisk krigstjeneste.

I januar 1941 blev Hammer optaget i SOE, og blev indrulleret i en tophemmelig uddannelse (som telegrafist) og sendt til et herresæde i Gloucestershire, hvor de danske agenter under uddannelse opholdt sig gennem krigen. Ideen var at uddanne folk, der kunne bistå den danske modstandsbevægelse, som stadig var i sin vorden.

Som den første i SOE-tjeneste bliver Mogens Hammer natten til den 28. december 1941 kastet ned med faldskærm ved Haslev på Sjælland, for, som chef for faldskærmsfolket, at lede modstandsarbejdet. Det sker sammen med lægen Carl Bruhn, som omkommer under springet, fordi hans faldskærm ikke folder sig ud.

Hammer er nu alene, og den vigtige radiosender, som var med i nedkastningen, går tabt. Hammer er derfor uden kontakt til England, men får dog kontakt til modstandskredse, heriblandt DSR-medlemmet Erik Kiersgaard; men i forbindelse med et ulykkeligt drab på en politimand, begået af en anden modstandsmand, fører politiets optrævling til anholdelse af blandt andet andet fire DSR-medlemmer – langtursroere – der bliver fængslet for længere tid¹¹.

⁵Røjel (1973), p. 27

⁶Røjel (1973), p. 18

⁷Røjel (1973), p. 25

⁸I forbindelse med genforeningen med Sønderjylland/Nordslesvig udvikles en politisk krise, fordi kræfter ønsker at Danmark også skal kræve Flensborg tilbage til Danmark trods tysk befolkningsflertal.

⁹”Olsen” er en fire-åres gigbåd (firer med styrmand) fra 1937. Den er stadig en del af DSR’s bådpark, men den roes sjældent [En hurtig båd. Jeg har selv roet en del i den, specielt i 90’erne, forf.]

¹⁰Røjel (1973), p. 19

¹¹Erik Johannesen, Erik Eegholm, Bent Paludan Møller og Caj Conradsen, Secher (1992), p. 39

»LINDBERG« ALIAS MOGENS HAMMER

Mogens Hammer var klubbens absolut største vovehals under krigen. Roer og tidligere elitesvømmer. Han undgik at blive taget til fange og henrettet, selv om han var stærkt eftersøgt af tyskerne. Han dør et år efter befrielsen i en brand på et skib i Hamborg.

Til England via Sverige i kajak

Uroen omkring drabet på politimanden er medvirkende til, at Hammer må søge tilbage til England, og i september 1942 ror han sammen med en anden modstandsmand (Egil Borch Johansen) i en toer kajak fra Gilleleje til Sverige. Allerede en måned senere er der brug for ham igen, og den 19. oktober 1942 kastes han ned ud for Tisvilde og svømmer som gammel elitesvømmer i land. Under denne anden mission er han i nær kontakt med medlemmer af DSR. Det gælder også Ole Chievitz, der bliver arresteret i forbindelse med optrævlingen af redaktionen på det illegale blad Frit Danmark¹².

Som overlæge på Finseninstituttet og kollega til Røjel hjælper han senere modstandsfolk, som får brug for diskret lægehjælp. Han er, som personlig ven af atomfysikeren og modtager af Nobelprisen i fysik, Niels Bohr, også behjælpelig, da de allierede allerede i 1943 har brug for informationer om tyskernes arbejde med at lave en atombombe. Bohr mener dog, at tyskerne ikke er i stand til at gøre det i praksis, hvilket viste sig at være rigtigt¹³.

Mogens Hammer bliver også hjulpet med husly og anden praktisk hjælp fra medlemmer af DSR, herunder Jørgen Røjel, Ole Secher og brødrene Erik og Henry

”I fire timer vadede vi barbenede i koldt vand til knæene langs [Fure] søens bredder uden at vide, at tyskerne havde afspærret området i samme tidsrum for at finde faldskærmene. En gang imellem kravlede vi alle tre op på en bænk og tisede hinanden over fødderne for at få varme i tæerne”.

Røjel sammen med Secher og Kiersgaard på jagt efter efterladte faldskærme efter en nedkastning.

Kiersgaard. Han bor fire måneder i en større lejlighed i Bredgade hos pianofabrikant Bjørn Møller¹⁴, også medlem af DSR, og formand 1957-63.

Røjel, Secher og Kiersgaard hjælper i februar 1943 Hammer med at få bjærget efterladte faldskærme efter en nedkastning ved Furesøen, men forgæves. ”I fire timer vadede vi barbenede i koldt vand til knæene langs søens bredder uden at vide, at tyskerne havde afspærret området i samme tidsrum for at finde faldskærmene. En gang imellem kravlede vi alle tre op på en bænk og tisede hinanden over fødderne for at få varme i tæerne”. Ifølge Røjels

erindringer havde en nazivenlig gartner fundet faldskærmene og afleveret dem til politiet¹⁵.

Stærkt eftersøgt endnu en tur over Sundet i kajak

Mogens Hammer bliver april 1943 afløst som chef for faldskærms-tropperne af Flemming B. Muus og tager den 23. april tilbage til London via en kajaktur over Sundet fra Skotterup ved Snekkersten til Sverige. Det sker i en kajak fra DSR, pudsigt nok i en tysk foldekajak, som tyske studenterroere havde efterladt.

Som roer og gammel elitesvømmer når han efter en god times roning Sveriges kyst. Skiftet skyldes blandt andet, at Hammer er stærkt eftersøgt i Danmark, men også hans efter englændernes opfattelse nogle gange lidt for selvstændige ageren¹⁶. Han er først tilbage i Danmark i sommeren 1945. Som nævnt dør han ved en brand efter krigen, men tildeles posthumt den engelske orden ”Member of The British Empire”.

SOE ligger i øvrigt gennem det meste af krigen i rivalisering omkring organiseringen af modstandsarbejdet med den engelske efterretningstjeneste, Secret Intelligence Service (SIS), eller bare MI6. Et tema var bl.a. afvejningen af efterretningsarbejde contra sabotageaktioner. Rivaliseringen svækkede i nogen grad modstandskampens effektivitet. Den slags rivalisering mellem vigtige

efterretningstjenester ser man også i dag overalt i verden!

Modstanden tager form

Hjemme i Danmark formes i vinteren 1941-42 konturerne til en modstandsbevægelse. Det sker blandt andet ved, at Jørgen Røjel og Ole Chievitz i december 1941 tager initiativ til at samle omkring 25 mennesker herunder militærfolk og den konservative politiker John Christmas Møller. Det sker

Gudmund Schack sidder og skuer ud over klubbens indgangsportal på et maleri af Harald Hansen. Schack var formand for klubben fra 1939-1957. I 1944 og til krigen slutning stillede han sit hus i Ordrup til rådighed på alle tider af døgnet for modstandsgruppen Holger Danske. Nulevende medlemmer, der har mødt ham, husker ham som en mand, der interesserede sig meget for kaproning og selv roede til langt op i firserne. Foto Lena Baden

i en lejlighed i Carl Johans Gade på Østerbro, beboet af grev Eigil Knuth, også medlem af DSR¹⁷. Initiativer bliver også taget til at indlede samarbejde med de danske kommunister, som efter Tysklands angreb på Sovjetunionen

nen i juni 1941 og dermed Sovjetunionens indtræden i krigen på allieret side, skulle blive en vigtig del af den danske modstandsbevægelse. Da Ole Chievitz i december 1942 bliver anholdt og afhørt, udtalte han i følge forhørsprotokollen således: ”...at han ikke var Kommunist, men at han ansaa Kommunisterne for at være den eneste organisation i Danmark, der var egnet til at forsvare de nationale Interesser i Øjeblikket”¹⁸.

Hvidsten-gruppen kommer med i kampen

I løbet af 1943 tager modstandskampen til og antallet af sabotageaktioner øges. I Hvidsten syd for Mariager dannes i løbet af besættelsen en modstandsgruppe, der senere bliver kendt som Hvidsten-gruppen, centreret omkring byens kro¹⁹. Kroen ligger i et øde område med tørvegrave, ideelt til nedkastning og bortfjernelse af faldskærme og nedkastede containere. En af de væsentlige kontakter til gruppen var lægen Svend Thorup Petersen, medlem af DSR.

Den øgede sabotageaktivitet lægger ikke kun pres på den tyske besættelsesmagt, men også på den samarbejdspolitik, der havde hersket siden besættelsen, som bygger på det synspunkt, at Danmark og det danske folk ville komme mest skånsomt gennem krigen ved at søge samarbejde med besættelsesmagten. Samarbejdspolitikken er selv i dag meget

¹²Secher (1992), p. 39. Chievitz blev en central person i modstandskampen, jf. senere omtale, herunder som medlem af Frihedsrådet. Han dør i december 1946, 63 år gammel, og i DSR's Aarboeg for 1946 er p. 43-45 en fyldig omtale af hans virke.

¹³Danielsen (2018), Bind 1, p. 303-04

¹⁴Danielsen (2018), Bind 2, p. 13

¹⁵Røjel (1973), p. 654

¹⁶Danielsen (2018), Bind 1, p. 485-86

¹⁷www.nielsbirgerdanielsen.dk

¹⁸Danielsen (2018), Bind 2, p. 162

¹⁹I 2012 laves en biografilm om Hvidstengruppen instrueret af Anne-Grethe Bjarup Riis

VORE FALDNE KAMMERATER

IN MEMORIAM

Paa den ordinære Generalforsamling den 25. Februar 1945 mindedes Formanden 2 af vore Medlemmer, nemlig Befragter *Henry Kiersgaard*, der var afgaaet ved Døden i tysk Koncentrationslejr, og stud. polit. *Niels J. R. Buchwald*, der som Flyver i R. A. F. styrkede ned i Belgien. Det var de første Navne blandt de af vore Medlemmer, som faldt for deres Land, der her blev bekendtgjort for Medlemmerne.

Ved Standerhejsningen mindedes Formanden endnu 2 Medlemmer, Dommerfuldmægtig *Erik Bondo Svane* og Læge *Erik Hagens*, som ogsaa var bukket under i Kampen mod det tyske Voldsherredømme. I Løbet af Sommeren og Efteraaret fik vi Underretning om adskillige flere ældre og yngre Medlemmers Død.

Disse Kammeraters Navne har været bekendtgjort i Off. Medd., og Tanken om at sætte dem et værdigt Minde i Klubhuset fandt tidligt Genhør i Bestyrelsen og blandt vore Medlemmer. Deres Navne findes nu paa den Mindetavle, der er indsat i Klubhusets Forhal paa det Sted, hvor det forkullede Vikingeskib fra det gamle Klubhus i Kalkbrænderihavnen hidtil har haft sin Plads.

Paa Tavlen findes følgende Navne:

Befragter <i>Henry Kiersgaard</i>	Civilingeniør <i>Erik Bennike</i>
stud. polit. <i>Niels J. R. Buchwald</i>	Fuldmægtig, cand. polit. <i>Otto Melchior</i>
Læge <i>Erik Hagens</i>	Civilingeniør <i>Mogens K. Prior</i>
Læge <i>Ulf Hansen</i>	Tandlæge <i>Soend Vinding Dorph</i>
Dommerfuldmægtig <i>Erik Bondo Svane</i>	cand. jur. <i>Greve Ludvig Reventlow</i>
Læge <i>Henning Dalsgaard</i>	stud. jur. <i>Carsten Leif Bruhn Petersen</i>
Student <i>Niels Laub</i>	
stud. jur. <i>Kai Ole Hammerich</i>	

stud. mag. *Peter Wessel Fyhn*   Disponent *Kaj Schiørring*
Civilingeniør   Forfatter *Sigvard Lund*
Soend *Erik Mikkelsen*   Kaptajn *Mogens Hammer*

Alle disse yngre og ældre Medlemmer er faldet i Kampen for Danmarks Frihed, dels herhjemme, dels i de tyske Koncentrationslejr og dels som frivillige i de Allieredes Styrker. Deres Grave er spredt; nogle af dem findes udenfor Hjemlandet, vi ved ikke hvor, men her i den Klub, hvor de engang færdedes sunde, raske og glade mellem Kammeraterne, her bøjer vi os i dyb Ærbødighed for deres Navne, og her vil vi mindes dem ikke blot i det ydre paa den Tavle, vi nu har sat op, men ogsaa i vore Hjerter for deres Offervilje i Kampen, for deres Mod og det smukke Eksempel, de gav deres Landsmænd. Vi er stolte over at have haft dem som Medlemmer af vor Klub, og vi vil altid huske dem som de gode Kammerater, de var, og som vort Fædrelands tapre Sønner.

Æret være deres Minde!

DANSKE STUDENTERES ROKLUB

HENRY KIERSGAARD

Ovenfor: Aarboeg for Danske Studenters Roklub fra 1945, hvor man ærede de faldne.

Til højre: Henry Kiersgaard, modstandsmand, som døde i tysk koncentrationslejr.

Nedenfor: Alle roere skulle under krigen bære sådan et legitimationskort, når de tog ud og ro, så tyskerne kunne tjekke, at de havde lovligt ærinde. Kortets ejer, Carl Hammerich, var med i modstandsbevægelsen og døde i 1945 under angrebet på Shell Huset, men vi ved ikke, hvorfor Carls kort ligger i DSR's arkiv, eftersom han ikke var medlem. Hans søn Kai Ole Hammerich var medlem af både DSR og modstandsbevægelsen og mistede livet i en skudduel med Gestapo i 1944.

omdiskuteret, og den diskussion skal ikke tages op her, men det skåner formentlig mange danske modstandsfolks liv, at tyskerne helt op til samarbejdspolitikens endelige sammenbrud i oktober 1943 lader dansk politi tage sig af det meste af efterforskning og retsforfølgelse af modstandsbevægelsen og dens aktioner.

Den officielle holdning er ikke overraskende en afstandtagen til aktiviteterne, fx ved Christian d. X's radiotale i maj 1943, hvor han maner til ro og orden og ligefrem udtrykker, at "visse begivenheder... viser imidlertid, at der findes personer, som ved udøvelse af forkastelige handlinger

som har behov for at komme i sikkerhed i Sverige og ofte videre til England.

Den aktivitet er DSR-roere aktive i, ikke fra klubhuset i Svanemøllehavnen, men fra strande og mindre fiskerlejer langs kysten. På vegne af SOE's chef i Danmark, tidligere omtalte Flemming B. Muus, sendte DSR-folk alene i foråret 1943 henvend 40 personer over Øresund²¹.

En af udfordringerne var at skaffe tilstrækkeligt med både, typisk kajakker, fordi de naturligt nok var "engangsservice". Jørgen Røjel må tage en tur langs Silkeborg Søerne for at skaffe kajakker, og

Som krigen udvikler sig, stiger antallet af personer, som har behov for at komme i sikkerhed i Sverige og ofte videre til England. Den aktivitet er DSR-roere aktive i, ikke fra klubhuset i Svanemøllehavnen, men fra strande og mindre fiskerlejer langs kysten. DSR-folk sendte alene i foråret 1943 henvend 40 personer over Øresund.

ger tilsidesætter de hensyn, som ansvarsbevidste skylder fædrelandet... Disse handlinger kan have de alvorligste følger"²⁰. En udtalelse, som naturligt skuffede modstandsfolk, men som var uomgængelig kongens position taget i betragtning.

DSR aktiv i hjælp til flygtninge

Allerede før oktober 1943 og jødernes flugt til Sverige er der mennesker, der flygter til Sverige over Øresund. Som krigen udvikler sig, stiger antallet af personer,

ofte måtte der betales en god overpris. Tordenskjolds soldater i disse transporter var nok engang trioer Jørgen Røjel, Ole Secher og Erik Kiersgaard.

Muus fortæller, at "en Del Kajakker fik vi fat paa ved Indsøerne i Jylland. De maatte helst skilles ad, hvorefter de, mærket Legetøj, pr. Banemærke blev sendt til Snekkersten". Muus tilføjer, at hver udrejsende fik et kodeord, fx Chesterfield, der skiftede hver måned, og et tocifret tal. Det første ciffer angav kvaliteten af

Buste af Kong Frederik IX i klubben. Han var protektor for DSR i mange år og medlem af klubben, hvor han deltog i klubblivet med de andre roere fra Københavns bedre borger-skab. Under krigen forsøgte modstandsfolkene at få ham med i kampen, men det måtte han afslå. Han er afbilledet i træningstrøje. Foto Lena Baden

mandens arbejde, det andet, i hvor høj grad, der var grund til at sende ham til England²². Der måtte prioriteres med de knappe ressourcer!

Det er også Muus, som i foråret 1943 kontakter Jørgen Røjel; der har været nogle vellykkede nedkastninger på Randers-egnen, og Muus foreslår, at Røjel, som lige er blevet færdig med medicinstudierne, skal tage en turnusstilling i Randers, så han kan understøtte den lokale modstandsaktivitet. Således så gjort, i første omgang et vikariat i Aarhus. Første handling er at kontakte ro-vennen og lægekollegaen Svend Thorup Petersen, jf. ovenfor. Thorup er gamle venner med familien Fiil på Hvidsten Kro, og da Thorup er på vej på sygebesøg på Hvidsten Kro tager Jørgen Røjel med for at se "forholdene an".

²⁰Danielsen (2018), Bind 2, p. 274-75

²¹Danielsen (2018), Bind 2, p.274-75

²²Danielsen (2018), Bind 2, p.275

Handwritten text in the bottom left corner, likely a signature or note.

Gruppenbillede taget 21. juli 1940 efter en kaproning på Bagsværd Sø. Så vidt det har været muligt at identificere personerne: Nederst ved gelænderet Kronprins Frederik, bag Frederik står Gudmund Schack, bag Gudmund ved gelænderet Ole Secher (Niels-Henry Sechers far), bag Ole står hans far Knud Secher. Forreste række nr. 3 fra venstre står Orla Teglers, nr.4 fra venstre Erik Kjærsgaard og nr. 5 fra venstre Frode "Styrmand" Christiansen. Øverst nr. 6 fra venstre, Erik Becker (med gråt hår, briller og moustache). Langs muren nr. 3 fra neden Knud Lund, nr. 4 fra neden Aage Jacobsen og nr. 5 fra neden Henry Kiersgaard, som sammen med sin bror Erik Kjærsgaard og Ole Secher er de eneste modstandsfolk, vi har kunnet identificere på dette foto. Gudmund Schack deltog i kampen uden at være medlem af nogen af modstandsbevægelserne. Flere bærer de karakteristiske blå DSR-blazere. (Kilde: DSR's arkiv)

DET SPIDSER TIL – GESTAPO KOMMER OG HENRETTELSENE BEGYNDER

I efteråret 1943 bryder samarbejdspolitikken sammen. Det skyldes dels udenrigspolitiske forhold (Tyskland er under pres på bogstavelig talt alle fronter), men også et stadig mere anspændt forhold mellem den danske regering og besættelsesmagten. Der sker samtidig en stærk stigning i sabotageaktiviteten hen over sommeren 1943; en tidobling fra januar til august det år²³.

Efter krav fra Hitler stiller den tyske rigsbefuldmægtigede i Danmark, Werner Best, den danske regering et ultimatum. Regeringen afviser at følge ultimatummet. Den tyske reaktion på den danske afvisning var indførelse af militær undtagelsestilstand med anvendelse af de forholdsregler, den danske regering havde afvist.

Om morgenen den 29. august 1943 blev det danske forsvar afvæbnet af den tyske værne-magt under kampe, der kostede 23 danske og fem tyske soldater livet. Dele af flåden blev sænket af mandskabet eller forsøgt sejlet til Sverige, for at fartøjerne ikke skulle falde i tyskernes hænder. Størstedelen blev dog overtaget af den tyske flåde.

Efter sammenbruddet af samarbejdspolitikken ændres forholdene i Danmark, især hvis man er aktiv i modstandsbevægelsen eller på anden måde aktivt reagerer mod besættelsesmagten. Det begynder med, at Gestapo, det tyske hemmelige politi, ankommer til Danmark i september 1943, indvarslingen af en hårdere linje fra besættelsesmagtens side. Gestapo overtager i vidt omfang

Jørgen Røjel var medlem af Holger Danske og kontaktperson til Hvidsten-gruppen. Han flygtede i sidste øjeblik til Sverige i 1943. Fotoet er fra Frihedsmuseets arkiv.

det politiarbejde, som det danske politi under tysk accept havde udført, og som havde været forholdsvis skånsomt for landet, i hvert fald i lyset af det, der fulgte. Frem til august 1943 havde der været én henrettelse af en dansk

modstandsmand, mens der fra den 29. august 1943 og frem til befrielsen foretages 122, heraf halvdelen i 1945 frem til krigens slutning²⁴.

Hele Hvidsten-gruppen arresteres
Sidst i august 1943 besøger Jørgen Røjel igen Hvidsten Kro. Ærin-det er at fortælle, at "London" ønsker, at gruppen skal koncentrere sig om de strategisk betydningsfulde Langåbroer, togbroer over Langå nord for Randers. Det blev den uden sammenligning vigtigste jernbanesabotage under krigen. Natten til den 18. november 1943 blev broerne sprængt i luften og togdriften blev afbrudt i 12 dage. Både Jørgen Røjel og Svend Thorup Petersen deltager i aktionen. Broerne blev bevogtet af danske reservepolitibetjente med hvilke det aftales, at de ikke ville modsætte sig et attentat på broerne²⁵. Det diskrete samarbejde med dansk politi, som stadig fortsatte, var en vigtig brik i modstandskampens første år.

Desværre arresteres og dødsdømmes flere af deltagerne, alle som Røjel medlem af Holger Danske modstandsgruppen, og de første henrettelser efter Gestapos ankomst effektueres. I marts 1944 går det galt for selve Hvid-

sten-gruppen, hvor hele gruppen arresteres. En fanget faldskærmsmand havde røbet gruppen²⁶.

Jødernes flugt

De ændrede forhold i Danmark får som bekendt også betydning for de danske jøder og andre befolkningsgrupper, som forfølges af den tyske besættelsesmagt. Legendarisk og verdenskendt er jødernes flugt til Sverige og danskeres hjælp til dette. Det sker fra slutningen af september og ind i oktober 1943, hvor 95% af de danske jøder bringes i sikkerhed i Sverige²⁷. Adskillige DSR-medlemmer er aktive medhjælpere i denne flugt, bl.a. Ole Secher, som organiserede en flugtrute via Nykøbing Falster²⁸.

En anden af disse var Herbert Marcus, selv jøde. Da overrabbiner Marcus Melchior i september i synagogen i Krystalgade advarer om en forestående aktion, beslutter den 28-årige kaproer at flygte i en almindelig robåd fra Skodsborg Strand. Skæbnen vil, at de to arkitekter Poul Henningsen, Arne Jacobsen²⁹ og deres ægtefæller kommer med på flugten. Med fem ombord var det en stor præstation at ro de 15 km, da båden efter 5 timer endelig nåede Landskrona Havn.

De første jøder og kommunister, som arresteres af tyskerne, bliver sendt med den tyske lastdamper Wartheland til Swinemünde (i dag Świnoujście i Polen) og videre til Theresienstadt i Tjekkiet. Det sker fra Langelinie den 2. oktober

1943. Samme nat ligger et stort tysk slagskib ved Langelinie, og det søges saboteret ved placering af undervandsbomber, men forgæves. Bombeplaceringen blev forud testet i robassinnet i DSR's klubhus!³⁰

Næsten alle danske jøder overlevede fangenskab i Theresienstadt. Blandt andet takket være de danske myndigheders forsøg på at beskytte dem. De fik særbehandling af tyskerne og Dansk Røde Kors fik lov at sende pakker med mad og medicin til dem. Ingen af de danske jøder blev deporteret fra Theresienstadt til tilintetgørelseslejrene. Af de 474, tyskerne fangede, omkom ca. 10%. De døde af alder og sygdom. Næsten 99% af de danske jøder

Samme nat ligger et stort tysk slagskib ved Langelinie, og det søges saboteret ved placering af undervandsbomber, men forgæves. Bombeplaceringen blev forud testet i robassinnet i DSR's klubhus!

overlevede krigen. Halvdelen af Norges 1.800 jøder omkom. I Polen var der før krigen 3,3 mio. jøder. Kun 300.000 overlevede³¹. "Vi slap billigt", som Herbert Pundik skriver³².

Røjel i eksil i Sverige

Også Jørgen Røjel og Svend Thorup Petersen må efter Langå sabotagen tage til Sverige. Det sker den 30. november 1943 med hjælp fra Dansk-Svensk Flygtningetjeneste³³. Det viste sig på høje tid. Omkring årsskiftet 1943-44 optrævede Gestapo en række modstandsgrupper med arresta-

tioner og drab til følge. Det viste med god grund, at de allierede havde været betænkelige ved at optræppe modstandskampen så meget i 1943, at det førte til samarbejdspolitikken sammenbrud.

Man frygtede, at et udøvende Gestapo i Danmark ville knuse modstandsbevægelsen, så der ikke kunne være nogen hjælp at hente for de allierede, hvis det blev aktuelt at invadere landet³⁴. Det blev det som bekendt ikke. Invasionen foregik i de tidlige morgentimer den 6. juni 1944 på strandene i Normandiet, kendt som D-Day (D for Decision) og Operation Overlord.

Røjel og Thorup Petersen kommer til Sofielund på grænsen

mellem Småland og Blekinge, træningslejr for det, der senere blev Den Danske Brigade, hvor de virker som lejrledere. Feltpræsten på Sofielund var i øvrigt Eilif Krogager, nogle årtier senere mere kendt som Tjæreborgpræsten; en af dansk charterturismes fædre. Røjel er tilbage i Danmark i august 1944, hvor han bliver en del af ledelsen af Holger Danske. Han arresteres kort efter og bliver sendt til Frøslev Lejren i Sønderjylland, hvorfra han flygter den 3. april 1945.

²³Jørgen Kieler, "Hvorfor gjorde I det?", Gyldendal 2001, p. 264

²⁴Kieler (2001), p. 267

²⁵Røjel (1973), p. 85

²⁶Røjel (1973), p. 75

²⁷www.folkedrab.dk

²⁸Herbert Pundik, "Det kan ikke ske i Danmark", Munksgaard, 1993

²⁹DSR-bladet, Nr. 3 2018. Poul Henningsen, PH var også en fremtrædende samfundskritiker. Arne Jacobsen var ud af jødisk familie. PH havde i øvrigt i 1920 vederlagsfrit tegnet klubbens daværende klubhus i Kalkbrænderihavnen!

³⁰Pundik (1993), p. 67; ³¹Pundik (1993)

³²Herbert Pundik nævner selv i en samtale i 2018 med formand for DSR, Kasper Haagenen, at hans familie overnattede i klubbens daværende weekendhytte i Nivå før flugten til Sverige.

³³Dansk-Svensk Flygtningetjeneste sejlede, fra oktober 1943 til krigen var slut, 367 ture mellem Sverige og Danmark med flygtninge, og over 500 ture med post, efterretningsmateriale og våben, Pundik (1993), p.73

³⁴Danielsen (2019), Bind 3, p. 326-27

KRIGENS SIDSTE ÅR

I krigens sidste år eskaleres sabotageaktionerne, blandt andet sabotagen mod jernbanebroerne ved Langå. Med de allieredes invasion i Normandiet den 6. juni 1944 og de russiske styrkers fremmarch fra øst, synes krigen endeligt at være vendt.

Den 26. juni 1944 dømmes otte af Hvidstengruppens medlemmer til døden, og seks får lange fængselsstraffe.

Konfrontationen med besættelsesmagten endte i Folkestrejken i København ved månedsskiftet juni/juli 1944, hvor omkring 100 mennesker blev dræbt af patruljer af tysk militær, politi

eller det danske nazistiske Schalburgkorps. Werner Best indfører spærretid (efter kl. 20), halvdelen af de københavnske arbejdere nedlægger arbejdet og der er store demonstrationer rundt om i byen med dræbte og sårede til følge. Ugen forinden er det lykkedes at gennemføre en større sabotageaktion på en stor våbenfabrik i Nordhavn i København, Riffelsyndikatet (Dansk Industri Syndikat).

Den 1. juli erklærer tyskerne militær undtagelsestilstand. Det hele ender et par dage senere, hvor Werner Best accepterer de krav, Frihedsrådet³⁵ har stillet, for at strejken kan ophøre.

I Normandiet er de allierede for alvor ved at vinde fodfæste.

Den 12. juli udsender den britiske og den amerikanske udenrigsminister en erklæring, hvor Danmark anerkendes som de facto-allieret³⁶. Et mål, som modstandsbevægelsen har arbejdet for siden krigens start.

Den sidste tid – den nye tid
Igennem besættelsestiden skete mangt og meget i DSR's klubhus, Strandvænget 55. Modstandsfolk kom og gik, ting og sager blev gemt.

Huset led også overlast. I januar 1944 blev klubhuset udsat for Schalburgtage (sabotage udført af besættelsesmagten eller lokale "håndlangere"), dog med begrænset skade. Det var et led i den tyske strategi at ramme foreningslivet i Danmark.

Jep, du ser rigtigt. Det er DSR's seje formand Gudmund Schack, der agerer chauffør for feltmarskal Montgomery på triumftog gennem Københavns gader fra lufthavnen til Dagmarhus i en sort Humber Super Snipe den 12. maj 1945. (Kilde: Frihedsmuseet)

³⁵Frihedsrådet dannes i september 1943 som et fælles organ for modstandsbevægelsen.

³⁶Danielsen (2019), Bind 3, p. 533-45

Jean Gauguins (søn af den berømte..) statuette på klubbens terrasse rammes af skud fra et tysk minefartøj på vej ud af havnen på befrielsesmorgen. Denne "dårlig taber" attitude, kostede et skudhul i statuettens højre bryst, som stadig er synligt. Der er fomentlig også røget et par ruder. Foto Lena Baden

i klubben i krigens år nævnes navnene på medlemmer, som er afgået ved døden siden sidste generalforsamling, herunder nogle af de 19, men intet om årsagen.

Klubbens formand Gudmund Schack, der var formand 1939-57 og medlem af bestyrelsen 1924-57, og som havde været tæt på både Holger Danske og Frihedsrådet, kørte den sorte Humber Super Snipe, som feltmarskal Montgomery den 12. maj 1945 under befolkningens hyldest blev kørt i fra Københavns Lufthavn til Dagmarhus og Rådhuspladsen.

Schack havde siden september 1944 været i samarbejde med Holger Danske, da han på alle tider af døgnet stillede sit hus i Ordrup til rådighed for modstandsgruppen³⁷.

Således slutter denne beretning om DSR og modstandskampen. En lille, men vigtig flig af historien om en verdenskrig, som kom til at forme verden mange årtier frem, og som på en eller anden måde, mere eller mindre, har haft betydning for vores alles liv.

På befrielsesmorgen den 5. maj 1945 blev klubhuset udsat for endnu et attentat, idet huset blev beskydt med maskingeværer fra nogle tyske minefartøjer, der var på vej ud af Kalkbrænderihavnen.

Også naboklubberne KVIK og Gefion blev ramt. I månederne efter befrielsen beslaglagde modstandsgruppen Korps Ågesen klubhuset – med en del oprydning til følge! I efteråret 1945 vender klubben så småt tilbage til hverdagen.

Mindeplade kommer hurtigt op
Allerede lige efter befrielsen beslutter klubbens bestyrelse, at der skal sættes en mindeplade op i klubhuset over de medlemmer, "der ved deres Indsats i Kampen for Danmarks Frihed har gjort deres Klub Ære og kastet Glans

over deres Fædreland", som det meddeles i klubbladets juninummer.

Igennem besættelsestiden skete mangt og meget i DSR's klubhus. Modstandsfolk kom og gik, ting og sager blev gemt.

I samme nummer bringes navnene på 10 af de 19, og der anmodes om oplysninger om eventuelle andre. Det viser, hvor hemmeligt og fortroligt, modstandsarbejdet måtte udføres.

Det er i øvrigt symptomatisk for besættelsestiden, at blandt andet sportsklubber søgte at holde lav profil. På generalforsamlinger

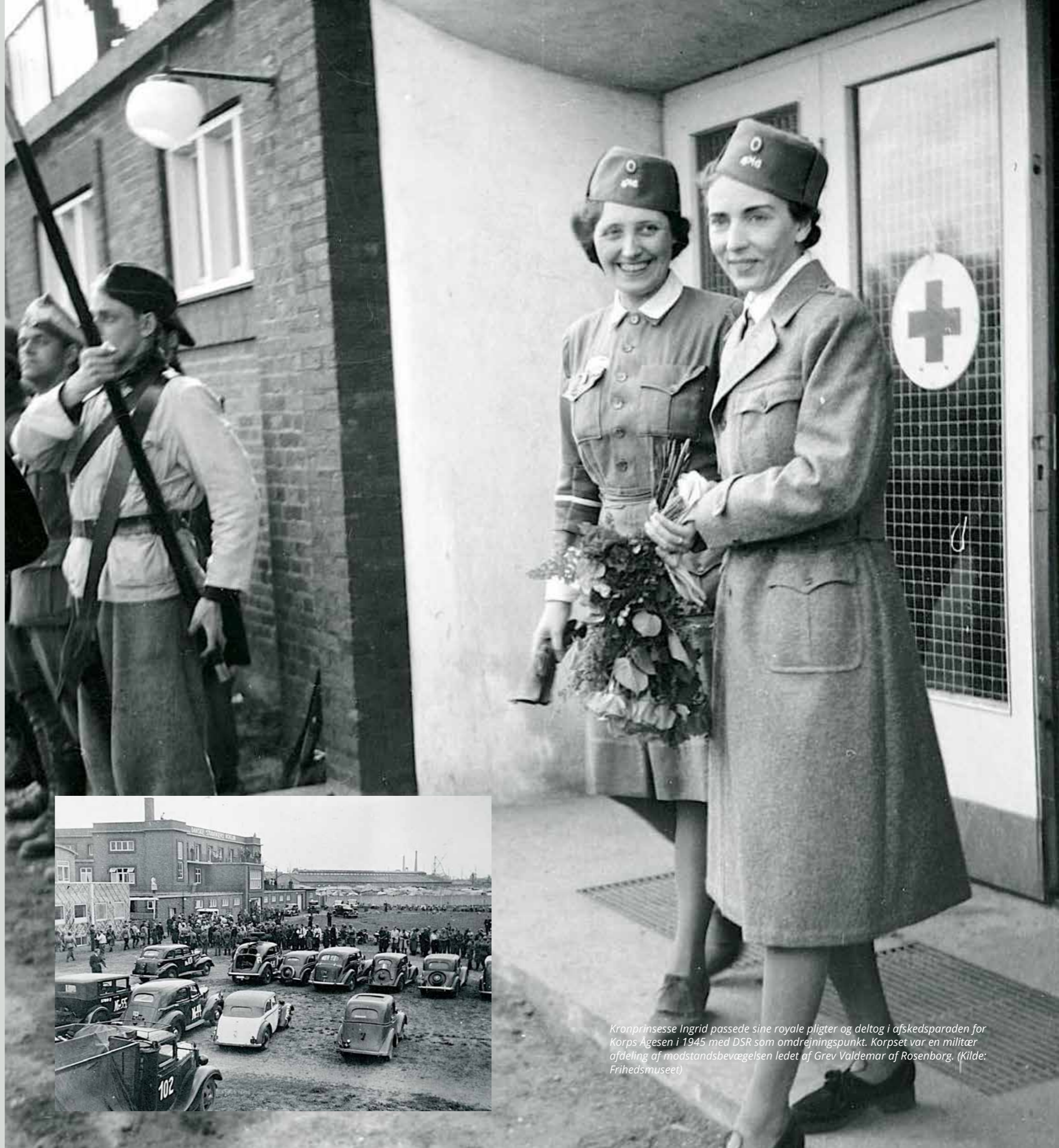
³⁷ Røjel (1973), p. 137

Den militære afdeling af modstandsbevægelsen Korps Ågesen festede igennem i månederne efter befrielsen den 4. maj 1945. DSR lagde hus til den festivitas, hvilket ifølge anekdoterne godt kunne ses bagefter! (Kilde: Frihedsmuseet)

Klubben blev i januar 1944 udsat for "Schalburgtage", som var det folkelige navn for den terror, som tyskerne og deres danske hjælpere i Schalburgkorpset indledte i den sidste del af besættelsen i Danmark. Schalburgkorpsets terror var rettet mod den danske modstandsbevægelse. Det gik ud over DSR's bådhus, som korpset betegnede som en "modstandsrede". Den betegnelse kan vi jo kun være stolte af nu. (Kilde: Det Kongelige Bibliotek)

Kronprinsesse Ingrid passede sine royale pligter og deltog i afskedsparaden for Korps Ågesen i 1945 med DSR som omdrejningspunkt. Korpset var en militær afdeling af modstandsbevægelsen ledet af Grev Valdemar af Rosenborg. (Kilde: Frihedsmuseet)

DE 19 PÅ TAVLEN

"Det var unge mænd. Langt de fleste var i 20'erne eller begyndelsen af 30'erne. Den yngste, Kai Ole Hammerich, var kun 19 år."

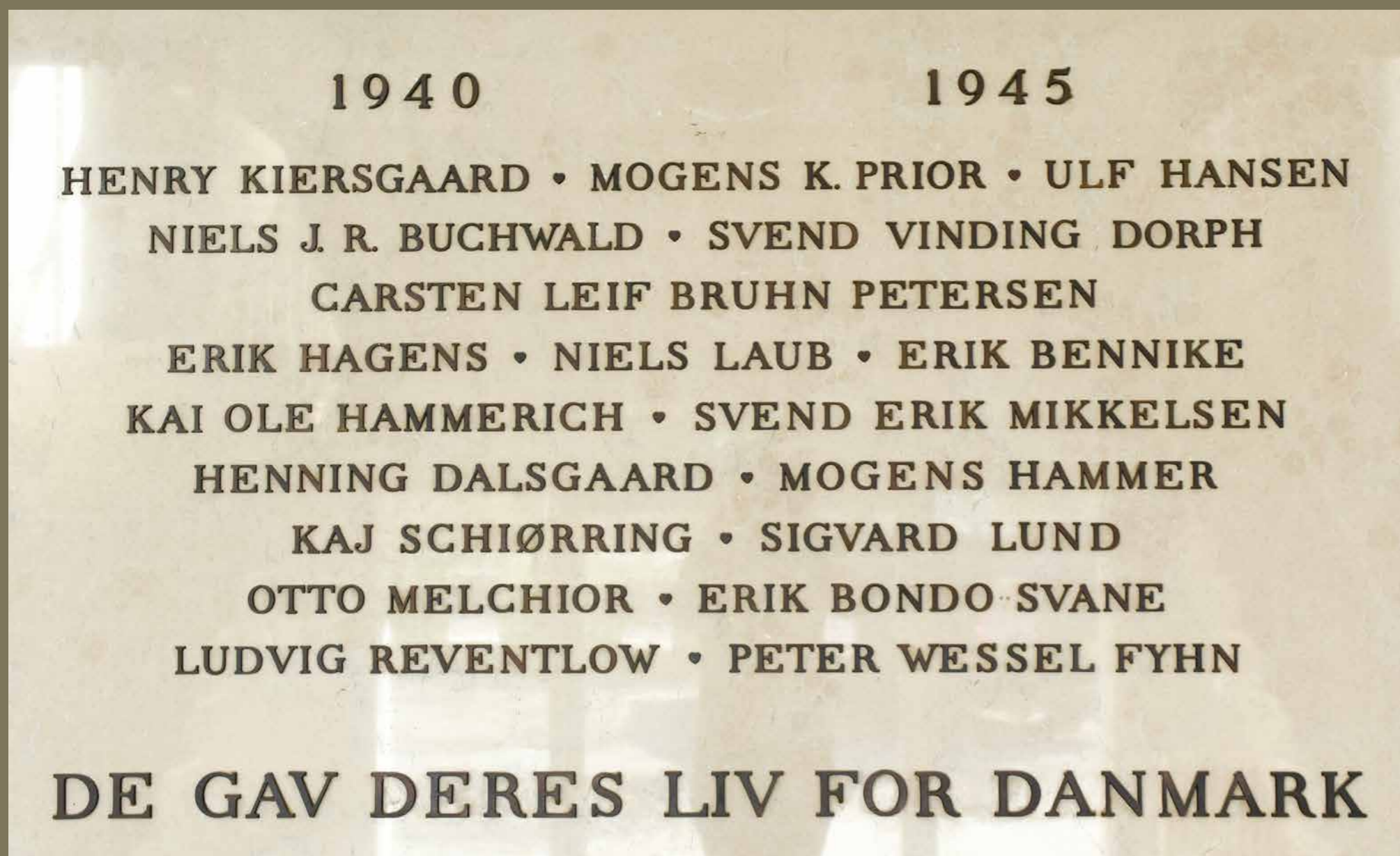

Foto Lena Baden

Mogens Hammer døde som før nævnt ikke under krigen, men i forbindelse med en skibsbrand i 1946. Af de 18 andre fra minde-tavlen døde 16 i krigens sidste år. Ti blev skudt af tyskerne eller omkom på anden måde under aktioner, fire omkom i koncentrationslejre, og to blev henrettet i Ryvangen i april 1945.

Sigvard Lund forsvandt i september 1943 under forsøg på at ro til Sverige fra Rungsted, han var historiker og journalist og var ven med Nordahl Grieg, som han mødte i Spanien under Den Spanske Borgerkrig. Niels Buchwald blev skudt ned over Holland som pilot i allieret tjeneste i oktober 1944. Flyet ramte en gård. Han blev i første omgang begravet på den stedlige kirkegård. På hans grav satte en pige fra gården et dansk flag, som hun selv havde syet, da hun opdagede, at der var et dansk flag malet på maskinen, noget han havde insisteret meget stærkt på³⁸.

Det var unge mænd. Langt de fleste var i 20'erne eller begyndelsen af 30'erne. Den yngste, Kai Ole Hammerich, var kun 19 år³⁹. At så mange måtte lade livet i krigens sidste år, viser den stærkt øgede modstandsaktivitet og tyskernes (Gestapos) mere hårdhændede fremfærd. Antallet

af både henrettelser og dødsfald under aktion, anholdelse, flugt og forhør er højere i de godt fire måneder af 1945 frem til d. 5. maj end i hele den forudgående del af krigen⁴⁰. Nedenfor en opsummering af alle frihedskæmpere på tavlen⁴¹:

Mogens Hammer
Død 1946. Omtalt ovenfor.

Sigvard Lund forsvandt i 1943 under en rotur til Sverige. Intet billede. Omtalt ovenfor.

Niels Buchwald
skudt ned over Holland i 1944. Omtalt ovenfor.

Erik Bennike – søn af oberst Helge Bennike, som under krigen spillede en stor rolle i den danske hær og dens modstand. Han hjalp i august 1943 flygtninge til Sverige og dannede siden modstandsgruppen Polytekniker Afdeling. Startede egen våbenfabrikation i firmaet A/S Terma. Gestapo kommer på sporet af det, og Erik Bennike dræbes i en ildkamp på Terma den 18. april 1944.

³⁸Secher (1992) p. 18

³⁹Secher (1992)

⁴⁰Kieler (2001) p. 267

⁴¹Secher (1992)

IN MEMORIAM

Henning Dalsgaard var fra København og blev medlem af DSR i 1936, men efter lægestudierne fik han i november

1944 en turnusstilling på Odense Sygehus. Den 20. februar 1945 blev han og tre andre læger likvideret på Odense Sygehus af den berygtede tyske nazistiske terrorgruppe Peter Gruppen.

Svend Vinding Dorph havde tilknytning til Holger Danske og var med til at organisere de såkaldte Ventegrupper,

enheder, der skulle være klar til at understøtte en given allieret invasion. Tyskerne fik fat i en af Ventegruppernes mandskabslistes, Dorph blev arresteret i Hellerup og tortureret, og døde den 3. marts 1945 på Politigården af svære blødninger.

Peter Wessel Fyhn var med til at organisere transporten af jøder til Sverige og var tilknyttet den illegale Dansk-

svensk Flygtningstjeneste. Han blev arresteret på flygtningstjenestens kontor den 5. december 1944, dømt til døden og henrettet i Ryvangen den 6. april 1945 sammen med Ludvig Reventlow og to andre.

Erik Hagens var læge og tilknyttet modstandsbevægelsen, hvor han blandt andet i den

egenskab underviste i førstehjælp. På selve invasionsdagen den 6. juni 1944 deltog han i sabotagen af maskinfabrikken Globus i Glostrup, der byggede haleror til tyske bombefly. Han styrede den bus, som sabotørerne flygtede i. I en ildkamp på Roskildevej med sabotagevagter blev Hagens ramt af et skud i nakken.

Kai Ole Hammerich var med sine bare 19 år den yngste blandt de 19.

Han var også medlem af Holger Danske. Den 5. september 1944 mødtes han med andre medlemmer i et våbende-pot i kælderens til bebyggelsen Ringparken på Frederiksberg. De blev overrumplet af Gestapo-folk og Hammerich blev dræbt under den efterfølgende skudduel.

Ulf Hansen var også læge. Om aftenen den 10. februar 1945 er han på motorcykel på vej på sygebesøg. Han blev

standset i Griffenfeldtsgade på indre Nørrebro af folk fra Sommerkorpset, et HIPO-korps, der efter den "politiløse" tid efter september 1944⁴² agerer selvbestaltet

politi. Da han ikke standser efter at være blevet anråbt, skydes der efter ham og han bliver dræbt på stedet.

Henry Kiersgaard og broderen Erik Kjærsgaard var begge medlemmer af DSR og aktive modstandsfolk.

Henry blev tilknyttet SOE, se Mogens Hammer, sammen med andre medlemmer af DSR (blandt andet Aage Jørgensen, Erik Steglich-Petersen, Per Fausing og Axel Fischer). Gruppen blev i efteråret 1944 indlemmet i Holger Danske. Kiersgaard blev sammen med andre arresteret den 2. oktober 1944 i en lejlighed på Kastelsvej på Østerbro, og blev i starten af december 1944 deporteret til koncentrationslejren Neuengamme ved Hamborg. Han døde den 27. december 1944.

Niels Laub fik som fotograf i sommeren 1944 forbindelse til modstandskredsen Studenternes Efterret-

ningstjeneste. Den 14. oktober 1944 blev han arresteret, da han var ved at tage billeder af Shellhuset til brug for planlægningen af Royal Air Force (RAF) bombningen af samme (bombningen fandt sted den 21. marts 1945 og førte

"Otto Melchior blev deporteret til koncentrationslejren Stutthof nær det nuværende Kaliningrad sammen med omkring 150 andre kommunister. Da de russiske tropper nærmede sig Stutthof i vinteren 1944-45, evakuerede tyskerne lejren under den såkaldte Døds-march. Otto Melchior døde den 16. februar 1945 af tyfus under marchen."

til en tragisk fejlbombning af Den Franske Skole på Frederiksberg, hvorved 86 børn og 18 voksne omkom). Han blev i januar 1945 deporteret til koncentrationslejren Neuengamme, hvor han omkom den 26. marts 1945.

Otto Melchior var kommunist og han blev interneret i Horserød i forbindelse med inter-

neringen af de danske kommunister efter Tysklands angreb på Sovjetunionen den 22. juni 1941. Efter sammenbruddet af samarbejdspolitikken i august 1943 blev Otto Melchior deporteret til koncentrationslejren Stutthof nær Danzig (det nuværende Kaliningrad) sammen med omkring 150 andre kommunister. Da de russiske tropper nærmede sig Stutthof i vinteren 1944-45, evakuerede tyskerne lejren under den såkaldte Døds-march. Otto Melchior døde den 16. februar 1945 af tyfus under marchen.

Carsten Leif Bruhn Petersen kom også i forbindelse med Studenternes Efterret-

ningstjeneste og blev senere i vinteren 1943-44 tilsluttet Holger Danske. Den 23. maj 1944 foretog Gestapo en razzia på hans bopæl. Han undslap,

men næste dag bliver han skygget og skudt ned bagfra under flugten. Han dør på et tysk lazaret på Nylandsvej på Østerbro, dagen efter (24. maj) at det i forbindelse med brutalt forhør lykkes ham at tage en giftampul.

Mogens K. Prior blev allerede involveret i forskelligt illegalt arbejde i 1942 og bliver arre-

steret den 26. februar 1945 ved et møde på Polyteknisk Lærestanstalt (det nuværende DTU). Han blev indsat i Shellhuset og da det blev bombet af RAF den 21. marts, døde han den 10. april 1945 af de kvæstelser, han havde pådraget sig i forbindelse med angrebet. Tyskerne havde med vilje placeret pågrebne modstandsfolk på Shellhusets øverste etager som bombeskjold.

Ludvig Reventlow var involveret omkring illegale blade og Dansk-Svensk Flygtningstjenestes og Studenternes

Efterretningstjenestes arbejde med at illegale transportruter til Sverige (sammen med Peter Wessel Fyhn). Han blev arresteret den 26. februar 1945, mens han sad hos en frisør i Jernbanegade lige ved Dagmarhus! Han blev genkendt af en stikker, som fik 100

kr. af Gestapo og 20 års fængsel efter krigen. Ludvig Reventlow henrettes i Ryvangen sammen med bl.a. Fyhn den 6. april 1945.

Kaj Schjørring var involveret i forskellig sabotage og efterretningsaktivitet, indtil han i januar 1944 blev arresteret ved en aktion i Åbenrå, en gade i det indre København. Det kom til skydning, Schjørring blev alvorligt såret og døde den 15. januar 1944 på det tyske lazaret på Nylandsvej.

Erik Bondo Svane blev medlem af DSR allerede i 1930, hvor broderen Oskar Bondo Svane allerede var medlem. Erik

Bondo Svane gik ind i modstandsarbejdet i Åbenrå i sommeren 1944. Da den regionale ledelse af modstandsarbejdet (Region III, dvs. Sydjylland) bliver optrævlet, arresteres Erik Bondo Svane den 19. oktober 1944 på sit kontor. Efterfølgende bliver han deporteret til Neuengamme, hvor han dør den 5. marts 1945.

⁴²Den 19. september 1944 bliver dele af det danske politi (fra storbyerne) interneret. Omkring 2.000 politifolk bliver deporteret til Tyskland, hvor op mod 100 politifolk døde.

DANSKE STUDENTERS ROKLUB

Foto Lena Baden